



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIMI VAZIRLIGI



Respublika
Ta'lim Markazi



unicef
har bir bola uchun

UMUMIY O'RTA TA'LIMNING MILLIY O'QUV DASTURI

O'ZBEK TILI



10 SINF (B1.2)

NUTQIY KOMPETENSIYALAR

Anglash (passiv nutq ko'nikmalari)	
O'qib tushunish	
B1.2-O'T1	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtai nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda uning asosiy g'oyasini tushunadi
B1.2-O'T2	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtai nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda undagi detallarni tushunadi (<i>kim? nima? qachon? qayerda? nima uchun?</i> singari so'roqlarga javob topa oladi)
B1.2-O'T3	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtai nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda undagi tasvirlarni tushunadi
B1.2-O'T4	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtai nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda undagi argumentlarni (fikrlar, fikrlarni asoslash uchun keltirilgan dalillar) tushunadi
B1.2-O'T5	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtai nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda unda ochiq aytilmagan fikrlarni tushunadi
B1.2-O'T6	zamonaviy o'zbek adabiy tilida yozilgan badiiy matnni (nasriy yoki dramaturgik asarni) o'qiganda tushunadi (asosiy g'oyasini, syujetidagi voqealarni ajrata oladi; obrazlarga ta'rif bera oladi; asarga munosabat bildiradi)
B1.2-O'T7	o'qilayotgan matndagi notanish so'zlarning taxminiy ma'nosini kontekstdan topa oladi
B1.2-O'T8	lug'atlar (shu jumladan izohli lug'atlar) bilan ishlay oladi, ulardan so'zning kerakli ma'nosini aniqlashtira oladi
Tinglab tushunish	
B1.2-TT1	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda uning asosiy g'oyasini tushunadi
B1.2-TT2	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda undagi detallarni tushunadi

	(kim? nima? qachon? qayerda? nima uchun? singari so'roqlarga javob topa oladi)
B1.2-TT3	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda undagi tasvirlarni tushunadi
B1.2-TT4	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda undagi argumentlarni (fikrlar, fikrlarni asoslash uchun keltirilgan dalillar) tushunadi
B1.2-TT5	o'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda undagi ochiq aytilmagan fikrlarni tushunadi
B1.2-TT6	zamonaviy o'zbek adabiy tilida kino(video)filmlar, spektakllar, nasriy yoki dramaturgik asarlar asosidagi audiokitoblarni eshitganda (tomosha qilganda) tushunadi (asosiy g'oyasini, syujetidagi voqealarni ajrata oladi; obrazlarga ta'rif bera oladi; asarga munosabat bildiradi)
B1.2-TT7	o'rganilgan vaziyatlar doirasida o'zgalarning o'ziga qaratilgan nutqini tushunadi
B1.2-TT8	tinglanayotgan matndagi notanish so'zlarning taxminiy ma'nosini kontekstdan topa oladi
Faol nutq ko'nikmalari	
Yozish	
B1.2-Y1	norasmiy vaziyatlarda xat (e-mail) yoza oladi va xatlarga javob qaytara oladi
B1.2-Y2	rasmiy vaziyatlarda xat (e-mail) yoza oladi va xatlarga javob qaytara oladi
B1.2-Y3	ayrim keng tarqalgan rasmiy ish hujjatlarini (ariza, tushuntirish xati, avtobiografiya, obyektivka / rezyume) tuza oladi
B1.2-Y4	ekspozitsiyali (voqealar bo'layotgan joy tasvirlangan) voqeaband matn tuza oladi
B1.2-Y5	faktologik matn yoza oladi
B1.2-Y6	avtobiografiya (biografiya) yoza oladi
B1.2-Y7	maqola yoza oladi
B1.2-Y8	intervyu yoza oladi
B1.2-Y9	annotatsiya (taqriz) yoza oladi
B1.2-Y10	munozarali mavzularda turli nuqtai nazarlar aks etgan esse yoza oladi
B1.2-Y11	muammoga yechim taklif qilingan va fikri asoslangan esse yoza oladi
B1.2-Y12	maslahat berish, ishontirish mazmunidagi matnlar tuza oladi

B1.2-Y13	o'qigan (eshitgan) asari (ko'rgan filmi / spektakli) yuzasidan esse yoza oladi (asosiy g'oyasi, syujetining qisqacha bayoni, obrazlarning qisqacha ta'rifi bera oladi, asarga nisbatan o'z munosabati)
Gapirish	
B1.2-G1	aynan hozir bo'layotgan voqea-hodisalarni, guvohi bo'lgan voqealarni tasvirlay oladi va ularga munosabat bildiradi
B1.2-G2	takrorlanuvchi voqea-hodisalar, doimiy holatlarni tasvirlay oladi va ularga munosabat bildiradi
B1.2-G3	oldin bo'lgan voqealarni, holatlarni tasvirlay oladi va ularga munosabat bildiradi
B1.2-G4	kelajakdagi voqealar haqida gapira oladi
B1.2-G5	voqea-hodisalar, shaxslar, predmetlar, joylarni, tushunchalarni tasvirlay oladi, solishtira oladi va ularga munosabat bildiradi
B1.2-G6	munozarali mavzuda o'z fikrini bera oladi va fikrini asoslash uchun dalillar (argumentlar) keltira oladi
B1.2-G7	muammoga yechim taklif qila oladi va taklif qilgan yechimini asoslay oladi
B1.2-G8	o'qigan (eshitgan) asari (ko'rgan filmi / spektakli) yuzasidan gapira oladi (asosiy g'oyasi, syujetining qisqacha bayoni, obrazlarning qisqacha ta'rifi bera oladi, asarga nisbatan o'z munosabati)
B1.2-G9	o'rganilgan mavzular doirasida og'zaki taqdimot qila oladi
B1.2-G10	kontekstdan kelib chiqqan holda zarur uslub hamda leksik va grammatik vositalarni tanlagan holda muloqotga kirisha oladi

LINGVISTIK KOMPETENSIYALAR

Grammatika	
B1.2-GR1	hozirgi zamon fe'llarini (hozirgi zamon davom fe'li, hozirgi-kelasi zamon) ishlata oladi
B1.2-GR2	o'tgan zamon fe'llarini (yaqin o'tgan zamon, uzoq o'tgan zamon, o'tgan zamon davom fe'li) ishlata oladi
B1.2-GR3	kelasi zamon fe'llarini (kelasi zamon maqsad fe'li, hozirgi-kelasi zamon, kelasi zamon gumon fe'li) ishlata oladi
B1.2-GR4	fe'lning buyruq maylini ishlata oladi (buyruq, iltimos, taklif ma'nolarida)
B1.2-GR5	fe'lning shart maylini ishlata oladi (xohish-istaklarni bildirish uchun)
B1.2-GR6	fe'lning aniq nisbat shaklini ishlata oladi

B1.2-GR7	fe'lining o'zlik nisbat shaklini ishlata oladi
B1.2-GR8	fe'lining majhul nisbat shaklini ishlata oladi
B1.2-GR9	fe'lining birgalik nisbat shaklini ishlata oladi
B1.2-GR10	fe'lining orttirma nisbat shaklini ishlata oladi
B1.2-GR11	hozirgi va o'tgan zamon sifatdoshlarini (<i>borayotgan, borgan</i> va h.z.) aniqlovchi vazifasida ishlata oladi
B1.2-GR12	harakat nomini (<i>borish, o'qish</i> va h.z.) maqsad holi vazifasida ishlata oladi
B1.2-GR13	sifat va ravish darajalari hamda tegishli grammatik konstruksiyalarni ishlata oladi
B1.2-GR14	sonlar, miqdor so'zlari va daraja-miqdor ravishlarini ishlata oladi
B1.2-GR15	"zarur", "kerak", "mumkin", "shart" (+emas) singari modal so'zlarini ishlata oladi
B1.2-GR16	ko'chirma va o'zlashtirma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR17	bog'langan qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR18	payt ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR19	shart ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR20	to'siqsiz ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR21	sabab ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR22	natija ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR23	maqsad ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR24	aniqlovchi ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi
B1.2-GR25	kirish birikmalarini (<i>menimcha, mening fikrimcha</i> singari) va munosabatni ifodalovchi modal so'zlarni (<i>balki, ehtimol</i> singari) ishlata oladi
B1.2-GR26	matn yaxlitligini ta'minlovchi vositalarni (bog'lovchi so'zlar, kirish birikmalar, olmoshlar) ishlata oladi
Leksika	
B1.2-L1	o'rganilgan mavzular doirasidagi so'zlar ma'nosini tushunadi va ularni to'g'ri qo'llay oladi
B1.2-L2	o'rganilgan mavzular doirasidagi so'zlar uslubiy buyoqqa ega bo'lgan hollarda ularning uslubiy ma'nolarini tushunadi va to'g'ri qo'llay oladi
B1.2-L3	notanish so'zlarning ma'nosini kontekstdan va so'zning yasalişidan taxmin qila oladi
B1.2-L4	fikrini ifodalash uchun kerakli so'zni bilmay qolganda yaqin ma'noli so'zlarni ishlatish va tasvirlash orqali vaziyatdan chiqqa oladi

2000 yillik tarix

O'tgan zamon fe'llarini (yaqin o'tgan zamon, uzoq o'tgan zamon, o'tgan zamon davom fe'li) ishlata oladi. Sifat va ravish darajalari hamda tegishli grammatik konstruksiyalarni ishlata oladi. Ko'chirma va o'zlashtirma gaplarni ishlata oladi

Tarixiy qahramonlar

O'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtayi nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda uning asosiy g'oyasini tushunadi faktologik matn yoza oladi.

Oldin bo'lgan voqealarni, holatlarni tasvirlay oladi va ularga munosabat bildiradi.

Qadimiy me'moriy obidalar

Matn yaxlitligini ta'minlovchi vositalarni (bog'lovchi so'zlar, kirish birikmalar, olmoshlar) ishlata oladi. Aniqllovchi ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi.

O'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtayi nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda undagi tasvirlarni tushunadi.

Ekspozitsiyali (voqealar bo'layotgan joy tasvirlangan) voqeaband matn tuza oladi.

Voqea-hodisalar, shaxslar, predmetlar, joylarni, tushunchalarni tasvirlay oladi, solishtira oladi va ularga munosabat bildiradi.

Afsonalar

Kirish birikmalarini (menimcha, mening fikrimcha singari) va munosabatni ifodalovchi modal so'zlarni (balki, ehtimol singari) ishlata oladi. Payt ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi

Afsonalar, rivoyatlar.

O'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtai nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda undagi argumentlarni (fikrlar, fikrlarni asoslash uchun keltirilgan dalillar) tushunadi.

O'qigan (eshitgan) asari (ko'rgan filmi / spektakli) yuzasidan esse yoza oladi (asosiy g'oyasi, syujetining qisqacha bayoni, obrazlarning qisqacha ta'rifi bera oladi, asarga nisbatan o'z munosabati).

O'rganilgan mavzular doirasida og'zaki taqdimot qila oladi.

Temperament

Kelasi zamon fe'llarini (kelasi zamon maqsad fe'li, hozirgi-kelasi zamon, kelasi zamon gumon fe'li) ishlata oladi. Fe'ning shart maylini ishlata oladi (xohish-istaklarni bildirish uchun). Shart ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi

Psixologiya. Ranglar Ijtimoiy odoblar.

O'rganilgan vaziyatlar doirasida o'zgalarning o'ziga qaratilgan nutqini tushunadi.

Munozarali mavzularda turli nuqtayi nazarlar aks etgan esse yoza oladi.

Kelajakdagi voqealar haqida gapira oladi.

Shaxsiy gigiyena

Fe'ning buyruq maylini ishlata oladi (buyruq, iltimos, taklif ma'nolarida). Fe'ning o'zlik nisbat shaklini ishlata oladi.

Salomatlik. Parfumeriya. Gigiyena

O'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtayi nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda undagi detallarni tushunadi (kim? nima? qachon? qayerda? nima uchun? singari so'roqlarga javob topa oladi).

Maslahat berish, ishontirish mazmunidagi matnlar tuza oladi.

Takrorlanuvchi voqea-hodisalar, doimiy holatlarni tasvirlay oladi va ularga munosabat bildiradi.

Parxez

Fe'ning aniq nisbat shaklini ishlata oladi. Fe'ning majhul nisbat shaklini ishlata oladi

Tibbiyot. Parxez gigiyena.

O'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar; gazeta, jurnal yoki veb-sayt maqolalari; intervyular; munozarali va turli nuqtayi nazarlar aks etgan matnlar; muammo va yechim aks etgan matnlar; annotatsiyalar) o'qiganda unda ochiq aytilmagan fikrlarni tushunadi muammoga yechim taklif qilingan va fikri asoslangan esse yoza oladi.

Muammoga yechim taklif qila oladi va taklif qilgan yechimini asoslay oladi.

Hozirgi va o'tgan zamon sifatdoshlarini (borayotgan, borgan va h.z.) aniqlovchi vazifasida ishlata oladi. Fe'ning birgalik nisbat shaklini ishlata oladi

Baxshichilik. Sharq taronalari. Adabiy janrlar.

Zamonaviy o'zbek adabiy tilida yozilgan badiiy matnni (nasriy yoki dramaturgik asarni) o'qiganda tushunadi (asosiy g'oyasini, syujetidagi voqealarni ajrata oladi; obrazlarga ta'rif bera oladi; asarga munosabat bildiradi) maqola yoza oladi.

O'qigan (eshitgan) asari (ko'rgan filmi/ spektakli) yuzasidan gapira oladi (asosiy g'oyasi, syujetining qisqacha bayoni, obrazlarning qisqacha ta'rifi bera oladi, asarga nisbatan o'z munosabati)

Topib gapir!

Harakat nomini (borish, o'qish va h.z.) maqsad holi vazifasida ishlata oladi. Bog'langan qo'shma gaplarni ishlata oladi. Sabab ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi

Ibora. Idioma. Jargon (statistika). Lug'atlar (shu jumladan izohli lug'atlar) bilan ishlay oladi, ulardan so'zning kerakli ma'nosini aniqlashtira oladi.

O'qilayotgan matndagi notanish so'zlarning taxminiy ma'nosini kontekstdan topa oladi. Norasmiy vaziyatlarda xat (e-mail) yoza oladi va xatlarga javob qaytara oladi.

Kontekstdan kelib chiqqan holda zarur uslub hamda leksik va grammatik vositalarni tanlagan holda muloqotga kirisha oladi.

Sport kecha va bugun!

To'siqsiz ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi. Maqsad ergash gapli qo'shma gaplarni ishlata oladi

Ko'pkari, milliy kurash.

O'z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda uning asosiy g'oyasini tushunadi.

Intervyu yoza oladi.

Aynan hozir bo'layotgan voqea-hodisalarni, guvohi bo'lgan voqealarni tasvirlay oladi va ularga munosabat bildiradi.

Dalil va isbot

24 s

Bu fakt!

Hozirgi zamon fe'llarini (hozirgi zamon davom fe'li, hozirgi-kelasi zamon) ishlata oladi. Fe'ning orttirma nisbat shaklini ishlata oladi.

Zamon qahramonlari. Zamon biznesmenlari.

O‘z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda undagi detallarni tushunadi (kim? nima? qachon? qayerda? nima uchun? singari so‘roqlarga javob topa oladi)

Annotatsiya (taqriz) yoza oladi.

Rasmiy vaziyatlarda xat (e-mail) yoza oladi va xatlarga javob qaytara oladi.

Munozarali mavzuda o‘z fikrini bera oladi va fikrini asoslash uchun dalillar (argumentlar) keltira oladi.

Inson huquqlari

Natija ergash gapli qo‘shma gaplarni ishlata oladi. “Zarur”, “kerak”, “mumkin”, “shart” (+emas) singari modal so‘zlarini ishlata oladi. Sonlar, miqdor so‘zlari va daraja-miqdor ravishlarini ishlata oladi. Inson huquqlari, iste’molchi huquqi (fabrika va zavodlar).

O‘z darajasiga mos matnni (voqeaband yoki faktologik matnlar, kundalik vaziyatlar va ijtimoiy mavzular aks etgan dialoglar, intervyular, tele va radio dasturlar, taqdimotlar) eshitganda undagi argumentlarni (fikrlar, fikrlarni asoslash uchun keltirilgan dalillar) tushunadi.

Ayrim keng tarqalgan rasmiy ish hujjatlarini (ariza, tushuntirish xati, avtobiografiya, obyektivka / rezyume) tuza oladi.

Avtobiografiya (biografiya) yoza oladi.

Voqea-hodisalar, shaxslar, predmetlar, tushunchalarni tasvirlay oladi, solishtira oladi va ularga munosabat bildiradi